

knihovnicích žádostí řádně opatřených, které sice knihovnickému stavu neodporují, avšak které odporují sobě navzájem, jsou různé; jedni mluví, že v tom případě povoliti se mají tyto žádosti, druzí opět, že mají se odmítnouti. Nedá se ovšem popřít, že, povolí-li se takové žádosti, povstane pak knihovní stav, který nesrovnává se zřejmě s § 10 knih. zák., poněvadž spoluvlastnictví, které dle náhledů některých spisovatelů dle § 825 o. o. z. ihned povstati má, dle určitých, výslovně stanovených podílů hned při vkladu sotva bude se moci zanést, ačkoliv to právě zákon v § 10 knih. ř. kategoricky žádá.

Vyskytuje se v literatuře ještě jiné mínění, jež uvažujíc, že prý ohled na zachování dobytého práva jest větší než ohled na určitost vkladů, dospívá k tomu tvrzení, že musí se povoliti všechny současně podané knihovní zápisy s vytčením této současnosti ve knize, že se má však tento knihovní zápis považovati za poznámku spornosti, poněvadž to prý je vlastně jen zápis právních nároků, které jsou v odporu se stejnými právními nároky jiných osob, které musí se teprv sporem vydobyti. Proti tomu ovšem lze namítnouti, že jednak zachování práva přednosti je přece právě výsledkem žádané určitosti knihovního zápisu, a že naopak onen zápis, proti němuž stojí poznámka spornosti, musí býti určitý a formálně platný, tak že ten, k jehož ochraně tato poznámka slouží, překáží knihovnickému držiteli jenom v disposičním právu, jež je zásadou veřejnosti chráněno.

Z toho všeho vysvítá, že se tu jedná o důležitou otázku, která knihovním řádem rozřešena nebyla. To vysvětlíme si tím, že v praxi vyskytuje se málo podobných případů. V těchto případech nepostačí také, rozeznává-li se poctivá knihovní držba od nepoctivé, k čemuž uchyluje se obyčejně praxe užívajíc obdobných ustanovení § 440 o. o. z., neboť není vždy potřebí, aby jedna strana jednala poctivě a druhá nepoctivě.

Konkurence při stavbách církevních.

Konkurencí při stavbách církevních rozumíme povinnost církve, církevních korporací, patrona, obce a jiných účastníků přispívati ku zřízení a udržování katolických kostelův a budov obročních (§ 57 zák. ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z.). Správa církevního jmění a ústavu sledujících církevní účely vyžaduje vždy spolupůsobení státních orgánů. Na základě čl. 15. zákl. stát. zákonů o všeobecných právech státních občanů viděla se vláda nucena správu statků církevních, již konkordátem církev se domohla, jí ponechat, ovšem že s výhradou vlivu, jenž státu, jak z postavení katolické církve, jakožto veřejné korporace, tak co se závazků vůči církvi tyče, náleží. Vedle toho snažila se vláda řadu nejasných poměrů konkurencí při stavbách církevních úzce souvisejících, jež spíše dle dosavadních zvyklostí, než dle pevných předpisů spravovány byly, přesným ustanovením podrobiti (viz motivy k zák. ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z.). Maje toto na zřeteli, upravil zákon ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z. řízení ve příčině povinnosti konkurenční.

I. Starší zákonné předpisy, týkající se konkurence při stavbách církevních, spočívají na těchto zásadách:

1. Ku založení a vydržování kostelních budov má v první řadě užito býti jmění kostelního, pokud ovšem po krytí nadací a ročních běžných výdajů zbývá. Teprve tehdy, kdyby se jmění podobného nedostávalo, nebo žádného vůbec nebylo, povinen jest hraditi výlohy s tím spojené patron.

2. Ke konkurenci jakož i ku dárkám, týkajícím se katolických chrámů

a obročních budov, nemohou nekatolíci býti nuceni, byť i před tím, než nekatolíky se stali, k dávkám těm, nebo konkurenci té zavázáni byli (dekr. dv. kanc. ze dne 8. ledna 1784 pro mor. slez. gub.).

3. Náklady na udržování budov farních hraditi jest nejdříve ze jmění příslušného kostela. Teprve když toto nestačí, nese náklad ten farář, místní kaplani nebo beneficiati, kterým plynou příjmy z jejich beneficií, ač jsou-li příjmy ty větší než portio canonica (dekr. dv. kanc. ze dne 22. kv. 1805 č. 9345, dv. kanc. ze dne 7. ledna 1797 pro Moravu a Slezsko.).

4. Opravy budov obročních, jež bez předchozího povolení příslušných orgánů předsevzaty byly, nese ten, kdo bez dovolení, tedy na svoje nebezpečí a na svůj účet je podnikl.

5. Všechny ostatní náklady na znovuzřízení a větší opravy farních budov, k jichž zapravení zbytné jmění kostelní nestačí, nese patron fary dle povahy patronatu ze jmění vlastního.

6. Přífařené obce jsou tímž způsobem, jako obce s vlastními chrámy, povinny přispívati.

7. Ohledně far, kde zeměpán patronátní právo obsazování beneficia skutečně a úplně vykonává, vztahuje se povinnost přispívati k nákladu i na státní pokladnu a to jednou třetinou útrat. To platí jak co do kostelů, tak co do budov farních, však jen tehdá, není-li někdo jiný k tomu povinen (výn. min. fin. ze dne 11. ledna 1854 č. 20108).

8. Při tom, zda někdo povinen jest na kostelní a farní stavby přispívati, jest zásadně rozlišovati, jsou-li příspěvky ty povahy osobní, nebo věcné. Příspěvky prvního druhu mohou jen od oněch společníků obce žádány býti, již jsou zároveň členy té náboženské společnosti, o niž právě jde. Příspěvky druhého druhu, které jsou s držetím pozemků spojeny, jest plniti jako břemena věcná (výn. min. kultu a vyuč. ze dne 24. června 1853 č. 2448.).

II. Zák. ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z. upravuje v §§ 55—57 řízení a příslušnost ve sporných záležitostech konkurence se týkajících. Ustanovení tato úplně odpovídají zásadám o příslušnosti jak ve správním právu tak v řízení soudním platícím.

1. Příslušnost.

a) Spory o povinnosti přispívati k účelům kultu, zakládající se na příslušnosti k některé obci náboženské, vyřizují správní úřady.

b) Spory o povinnosti ku příspěvkům na účely kultu, zakládající se na zvláštním titulu, vyřizují řádné soudy. Žádá-li se příspěvek stavební na kostel proto, že patron při zrušení fary si vyhradil právo jmění nového farního kostela i nadále ku krytí výloh stavebních mateřského kostela užívati, neb aspoň ku pomoci bráti, žádá se příspěvek ten na základě zvláštního titulu a vyřizují spory tu nastalé řádné soudy (nál. spr. s. dv. ze dne 12. března 1879 sb. »Budwinski« sv. III. 445.).

c) Orgány správní jsou tenkrát příslušnými, když nutný zájem duchovní správy toho vyžaduje; tyto mohou buď na základě posavadního pokojného držení nebo na základě stručně vyšetřených právních a praktických poměrů prozatímní opatření učiniti (§ 56 jmen. z.) Tím, že správní úřad učini opatření pouze prozatímní, uznává příslušnost řádného soudce pro spor tento (nál. spr. s. dv. ze dne 27. března 1878 sb. »Budwinski« sv. II. 240.).

O tom, zda je tu nutný zájem, jenž prozatímního opatření vyžaduje, rozhodují úřady dle svého uvážení, takže ve příčině této otázky jest příslušnost správního soudního dvoru vyloučena (nál. ze dne 9. září 1878 č. 1208 a ze dne 17. října 1878 sb. »Budwinski« sv. II. 333).

a) Ve všech záležitostech, v nichž nějaký veřejný fond jest účastněn, mají správní orgány z povinnosti úřední, jinak ale jen na výslovnou žádost účastněné strany, nutná opatření učiniti (§ 57 odst. 2. jmen. z.).

c) Zakládá-li se sporné plnění na právu patronátním, jest příslušným orgán správy kultu. Jen v tom případě, že by patron částečně neb úplně osvobozen ze soukromoprávních důvodů dovésti chtěl, jsou příslušnými řádné soudy, a pouze nařízení provisoria jest orgánům správním ponecháno. (§ 55 II. odst. a 34 jmen. z.). Orgány státní mají při stanovení patronovy povinnosti konkurenční přihlížeti též k ustanovením zřizovací listiny.

2. Řízení.

a) Orgán správní má, je-li tu více osob ku konkurenci povinných, zavést řízení ústní, při němž jest, jak nutnost výdajů zjistiti, tak o způsobu jich krytí se všemi účastníky se dohodnouti.

b) Nelze-li podobného dohodnutí docíliti, mají správní úřady na základě vyšetřených poměrů skutečných i právních pořadem instancí spor ten buď definitivně nebo prozatímně rozhodnouti (§ 57, 3. a 4. odst. jmen. z.).

c) Na počátku řízení ve věcech konkurenčních jest předem zjistiti, zda nutná jest toho potřeba, by stavba projektovaná byla předsevzata. Žádný pak z interessentů nemá práva stanoviti, které z oprav kostelních budov předsebráti jest a které nikoliv. Podobné opravy lze jen za souhlasu všech interessentův anebo na základě úředního nálezu provésti. Pokud jedno nebo druhé se nestalo, nemůže ani závazek k určitému příspěvku povstati (dekr. dv. kanc. ze dne 29. ledna a 19. srpna 1780, sbírky Josefské 1. vyd. II., Str. 218, 219; d. d. k. ze dne 24. srpna 1785 ibid VIII. str. 688; d. d. k. ze dne 14. března 1822 Č. 15022, sb. »Jaksch« VII. str. 128; dv. dekret ze dne 18. dubna 1806., p. sb. z. XXVI. str. 49; gub. nař. ze dne 23. května 1806; sb. »Kroch« XXI., str. 366; zák. ze dne 7. května 1874 § 57, nál. spr. s. dv. ze dne 28. března 1879, sb. »Budwinski« sv. III. 640).

d) Co se pak dotýče stavebních oprav kostelů a far, veřejným patronátům podřízených, jest ustanoveno předpisy dolnorak. místodržitelství ze dne 10. listop. 1874 č. 33858 toto:

K jednání o konkurenci přizváni budtež: státem ověřený technický znalec, patronátní komisař, duchovní představený dotyčného kostela, starosta obce a starostové obcí přířazených a vyžadoval-li by toho případ, i sousedé. Při řízení pak určiti jest předem státním znalcem technickým celý plán stavby a výlohy s ní spojené. Nezbytnost a účelnost stavby podrobeny budtež důkladnému prozkoumání. Při tom má komise bedlivě k tomu přihlížeti, aby stavba solidně byla provedena, všeho však zbytečného se vystříhati. Dle normálu o stavbách budov církevních a kostelních ze dne 27. července 1805 jest pak hned na začátku řízení přesně konstatovati, kdo povinen jest na náklad stavby té vůbec přispívati. Představenstva obce a obcí přířazených — je-li jakých — mají býti dotázána, zda ochotna jsou nutné ruční práce a povozy in natura poskytnouti, neb relutum jich v penězích zapraviti. Od tohoto řízení konkurenčního může býti upuštěno,

jde-li o opravu nepatrnou a byly-li by s řízením tím příliš velké výlohy spojeny.

III. Zemské zákonodárství:

Citovaný již zákon ze dne 7. května 1874 ustanovuje v § 57, že nehledě k §§ 55 a 56 jmenov. zákona veškeré předpisy, jež v jednotlivých královstvích a zemích ve příčině zřizování a udržování katolických kostelů a obročních budov, pak ve příčině zjednávání si kostelních paramentů, zařízení a potřeb stávají, i na dále v platnosti zůstávají.

Náležejí pak sem zvláště tyto zemské zákony:

Pro Čechy: dekr. dvor. kanc. ze dne 18. dubna 1806 čís. 22616 z r. 1805, pol. sb. z. sv. XXVI. č. 31; pro Moravu: zákon ze dne 2. dubna 1864 č. 11 z. z.; Slezsko: zák. ze dne 15. listopadu 1863 č. 2 z. z.; Halič: zák. ze dne 15. srpna 1866 č. 28 z. z., zák. ze dne 2. února 1867 č. 2 z. z. a zákon ze dne 12. prosince 1869 č. 20 z. z.; Bukovina: dekret dv. kanc. ze dne 8. prosince 1839 č. 38657; Dolní Rakousy: dekr. dvor. kanc. ze dne 22. května 1805 č. 9742 a cirkulář zemské vlády dolnorakouské ze dne 27. června 1805, dekret dvor. kanc. ze dne 18. října 1827 č. 23938. Dolnorak. sb. z. pol. č. 282; Horní Rakousy: dekr. dv. kanc. ze dne 14. ledna 1784 č. 194, ze dne 2. prosince 1834 č. 30629, ze dne 1. září 1839 čís. 27620; Štýrsko: z. ze dne 28. dubna 1864 čís. 7 z. z. a ze dne 9. května 1866 čís. 11 z. z.; Tyroly: dekr. dv. kanc. ze dne 13. listopadu 1787 čís. 2438, ze dne 19. ledna 1797 č. 1667, ze dne 15. září 1800 č. 12873, dv. dekr. ze dne 28. května 1816 č. 27401, tyrolské sbírky zákonů prov. III. svazek, II. díl, č. 18, str. 137, dekr. dv. kanc. ze dne 21. května 1805 č. 9615; vyhl. míst. pro Tyroly a Vorarlberg ze dne 26. ledna 1871 č. 1590, č. 12 z. z.; Vorarlberg: zák. ze dne 25. června 1860 čís. 48 z. z.; Korutany: zák. ze dne 28. května 1863 čís. 6 z. z. a zák. ze dne 27. července 1864 č. 16 z. z.; Krajina: zák. ze dne 20. července 1863 č. 12 z. z.; Istrie: zák. ze dne 9. července 1863 č. 12 z. z.; Gorice a Gradiska: zák. ze dne 29. listopadu 1863 č. 2 z. z.

V Solnohradsku platí kanonické právo tak, jak se postupem času a zvyku vyvinulo. Tyto zákony zemské obsahují následující zásady:

1. Uhrazení nákladů zřizování a udržování kostelních a obročních budov, zjednávání kostelních paramentů, zařízení a potřeb stihne především ty, kdož na základě nadace, smlouvy anebo jiného právního titulu k tomu jsou zavázáni.

2. Způsob a míra plnění řídí se řečeným titulem.

3. Pokud takovouto povinnost nelze ku platnosti přivésti, jest nutno uhraditi náklady předem ze zbytných, volných příjmů dotyčného kostela a v případě, že by žádné zvláštní dohodnutí se nestalo i ze zbytných, volných příjmů příslušných filiálních kostelů.

4. Všeobecná zákonná ustanovení, dle nichž filiální obce povinny jsou ku hřbitovním, jakož i chrámovým a farním stavbám matiční obce přispívati, zůstávají úplně v platnosti (roz. min. kultu a vyuč. ze dne 24. června 1869 č. 5415, časop. »Zeitschr. für Verw.« z r. 1870 str. 135.)

5. Přes to lze za šetření zákonných předpisů o zcizení a obtížení církevních statků základního jmění těchto chrámů užití, pokud ovšem věnováno není jiným účelům, a pokud jiné výlohy, jež z výnosu církevního jmění kryti býti mají, toho dopouštějí.

6. Opravy na obročních a hospodářských budovách, k nimž církevní beneficiát (farář, kurát, expositor, kaplan, atd.) vlastní vinou, nedbalostí, zanedbáním a j. nebo jeho služebníci (§ 1313—1315 o. o. z.) neb nájemci (§ 1111 o. o. z.) příčinu zavdali, hradí dotyčný beneficiát.

7. Menší výlohy (skla v oknech, kamna, obyčejná správa podlahy, střechy, dveří, zámku a pod) nese při budovách farních a hospodářských taktéž beneficiát.

8. Na ostatní stavební výlohy u jmenovaných budov povinen jest obročník přispívati, převyšuje-li roční příjem z obročí obnos 500 zlatých r. m. Obročník jest však oprávněn obnos naň připadající v ročních lhůtách spláceti; splátky tyto nesní však býti menší než $\frac{1}{3}$ zmíněného přebytku příjmu.

9. Za příčinou zjištění závazků jest za šetření zák. předpisů zvláštní spis o stavbě sepsati, v němž pojato býti musí ustanovení, že plniti jest určitou sumu k umoření quoty konkurenční během určitých let i po čas intercalare a že povinnost tato i na nástupce v obročí přechází.

10. Náklad, jež za šetření těchto předpisů krýti nelze, nésti má patron. Pokud pak ustanovení zákonů obecních toho dopouštějí, lze tyto náklady tím způsobem hraditi, že se jako jiné obecní dávky rozvrhnou a vymáhají. I má se tu pak rozdělení to díti v poměru dle přímých daní; příslušníci jiných vyznání mají však zůstati ušetřeni. Poněvadž pak tato povinnost na příslušnosti ku dotyčnému vyznání náboženskému, nikoliv však na příslušnosti k obci se zakládá, lze v tomto případě jmění obecní jen tenkrát ku pomoci bráti, hlásí-li se všichni příslušníci obce k dotyčnému vyznání (roz. min. kultu a vyuč. ze dne 15. dubna 1870 č. 528, časop. »Zeitschr. für Verw.« z r. 1870 str. 131).

11. Je-li některému kostelu více obcí nebo částí jich přikázáno, jest příspěvky na katolické obyvatelstvo těchto — pokud jiné usnesení se nestalo — dle poměru povinnosti k přímým daním rozvrhnouti. I jest pak v tomto případě k tomu cíli zvláštní výbor zříditi.

12. V konkrétním případě upozorňuje výnos ministra kultu a vyuč. ze dne 16. dubna 1872 č. 1723 okresní hejtmany, že v konkurenčních záležitostech kostelů a farních budov se týkajících platnost a závaznost všech zvláštních dohodnutí bedlivě jest prozkoumati.

13. Dle zcela jasných zásad právních může ten, kdo jakékoliv jednání staveb kostelních a farních se týkající svémocně předsevzal, jen tenkrát všeobecné povinnosti příspěvku částečně neb úplně býti zbaven, po případě náhrada jemu dána býti, když jednání jeho dostane se sankce zákonem výslovně předešané. Jinak platí § 1042 o. o. z. Jediným škodlivým následkem takového jednání je, že tomu, jenž náhrady se domáhá, jak důkaz nutnosti a účelnosti stavby, tak důkaz pravdivosti číselného obnosu nákladu znesnadněn aneb dokonce nemožným učiněn jest. Správní orgán konkurenční nikdy však není oprávněn stavebníku z tohoto důvodu stavební, po případě konkurenční řízení, o jehož zahájení tento, třeba již když stavba jest u konce, žádá, odepřiti (výn. min. kultu a vyučov. ze dne 21. března 1871 č. 2668, časop. »Zeitschr. für Verw.«, ročník IV., č. 24, str. 94).

IV. Promlčení.

Co se týče promlčení povinnosti konkurenční, mohou ustanovení o. o. z. pouze v občanském právu použita býti, a to ještě pouze tam, kde to zvláštními předpisy vyloučeno není.

Na zásadní závazky jednotlivých občanů, jakož i obcí, přispívati ku veřejným stavbám, zvláště pak na konkurenční závazky přiřazených ohledně staveb kostelních nemají předpisy o promlčení pražádné platnosti. § 1484 o. o. z. ve spojení s § 1471 má pouze na zřeteli poměry soukromoprávní a nikoliv poměry práva veřejného.

Konkurs. (Úpadek.)

I. Pojem a všeobecné zásady.

Konkurs jest soudní řízení, které má za účel poměrně a dle jistého pořadí uspokojiti věřitele osoby k placení nezpůsobilé (kridatáře) ze jmění jejího. Konkursem rozumí se však také souhrn právních poměrů kridářových, tímto řízením založených. Je-li obecný dlužník kupcem, jehož firma jest zapsána v obchodním rejstříku, aneb obchodní společností, mluvíme o kupeckém konkursu, protivou ke konkursu řádnému (§ 191 konk. ř.).

1. Vyhlášením konkursu pozbývá dlužník k placení nezpůsobilý volnou disposici nad veškerým svým jměním exekuci podrobeným, které má, nebo které jemu po dobu trvání konkursu připadne (§ 1 odst. 1 konk. ř.).

2. Všichni věřitelé vespolek, jichž nároky v čas zahájení konkursu již pozůstávaly, nabývají práva, toto jmění dle ustanovení řádu konkursního, ve schování a správu vzíti a ku svému uspokojení je použiti (§ 1 odst. 2 konk. ř.).

II. Právní účinky zahájení konkursu.

A) Právo soukromé.

1. Právo hmotné. Zahájení konkursu modifikuje právní poměry dlužníka obecného a osob třetích v právních vztazích k němu stojících.

a) Způsobilost ku právním činům obecného dlužníka jest relativně omezena, ježto každé jeho opatření nebo právní jednání po zahájení konkursu předsevzaté, jež se týká jeho jmění do podstaty náležejícího jmenovitě každé zcizení, zastavení neb obtížení jest naproti věřitelstvu neplatným.

b) Věcná práva třetích osob k věcem dlužníka obecného vyhlášením konkursu dotknuta nejsou.

α) Jsou-li v podstatě konkursní jisté věci, jež zcela nebo z části dlužníku obecnému nenáležejí, a má-li kdo právo žádati za jich vrácení, budiž to posuzováno dle všeobecných zásad právních (§ 26 konk. ř.).

β) Služebnosti buďtež co břemeno věci nemovité, na které váznou, zachovány a na toho, kdo věci té nově nabude, převedeny, pokud se tím předcházejícím pohledáváním hypotečním ujmy nečiní. Stala-li by se tím těmto pohledáváním ujma, nastoupí na místo této služebnosti nárok na náhradu za služebnost nepřevedenou jakožto pohledávání hypoteční (§ 32 konk. ř.). Ohledně služebností na věcech movitých platí táž zásada (§ 38 konk. ř.).

γ) Práva zástavní nabytá před zahájením konkursu zůstávají netknuta. Retenční práva nabytá před zahájením konkursu mění se v práva zástavní. K vykonání práva zástavního možno exekuci i po zahájení konkursu vydobýti a v ní pokračovati (§ 12 odst. 2 konk. ř.). Právo kupecké ruční zástavy, kupecké právo retenční a zákonné zástavní právo komisionáře, speditora a povozníka ku zboží jim svěřenému lze v konkursu týmž způsobem a s týmž účinkem jako mimo konkurs proti dlužníku vy-